

ห้องสมุดวัฒนธรรม

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

คานิยมของสตรีที่มีการศึกษากว่าระดับประถมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัย

นางสาว จริยา เจริญรัตน์

ได้รับทุนอุดหนุนจาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างมากจากคุณอัจฉรา กาญจนโมทย์
ทั้งในด้านจัดหาเอกสารให้คำแนะนำ ติดต่อข้าราชการในจ. เชียงราย ตลอดจนให้กำลังใจ
จนผู้วิจัยทำงานครั้งนี้ได้สำเร็จ

และขอขอบคุณข้าราชการในจ. เชียงรายหลายท่านที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประ-
โยชน์แก่การวิจัยครั้งนี้

และสุดท้ายนี้ ราษฎรในหมู่บ้านชนบทในจ. เชียงรายที่มีความเอื้อเฟื้อซึ่งทำให้
ผู้วิจัยประทับใจมาก ผู้วิจัยจึงรู้สึกยินดีที่ผลงานวิจัยชิ้นนี้ได้สำเร็จขึ้นมาก และมีความหวังว่า
งานชิ้นนี้คงจะได้ไปสะกิดใจผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้บ้าง

ความดีทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ประชาชนผู้ยากจน ผู้ขาดความรู้และตกเป็น
เหยื่อของคนที่เหนือกว่า

จรรยา เจริญรัตน์

ความเป็นมาของปัญหา

เมื่อปลายเดือนมกราคม พ.ศ. 2527 มีชาวกระต๊อบกระเทือนจิตใจคนทั่วไปอยู่
 ชาวหนึ่งก็คือ เมื่อวันที่ 30 มกราคม ที่บ้านเลขที่ 105 ถนนบางกอก อ. เมือง จ. ภูเก็ต
 ได้เกิดเพลิงไหม้ เมื่อเพลิงสงบลงแล้วได้พบศพหญิงสาวนอนตายในกองไฟอย่างน่าเอนจอนาด
 ร่างกายส่วนใหญ่ถูกไฟไหม้รวบรวมได้เฉพาะกะโหลกศีรษะที่อยู่ในกองเพลิงอย่างน้อย 5 คน
 ถัดไปอีก 5 เมตรจากประตูปศพหญิงอีก 2 คนบริเวณลำตัวมีโซฟาครอบ สันนิษฐานว่าบริเวณ
 นี้เป็นห้องกักขังหญิงสาว.....ตำรวจเองก็ยอมรับว่าเด็กที่ถูกนำมาค้าประเวณีอายุระหว่าง
 13 - 15 ปี ต้องถูกข่ม ถูกบังคับให้กินยากลอมประสาท และใช้ปืนขู่หากไม่ยอมรับแขก

นางยุพา อุดมศักดิ์ ประธานคณะกรรมการวชิรธรรมและสังคมเปิดเผยว่า
 พวกผู้หญิงถูกบังคับให้รับแขกตั้งแต่เวลา 18.00 ถึง 05.00 ทุกวัน ถูกบังคับให้ชายตัวให้ได้
 มากครั้งที่สุกรายได้ถูกขู่ครี้อย่างหนักคือ รับแขกครั้งละ 70 -100 บาท แต่ได้รับเงินแค
 ่สัปดาห์ละ 30 - 50 บาท.....¹

หลังจากที่กระต๊อบกระเทือนใจเนื่องจากข่าวนี้อยู่นานนัก ผู้วิจัยก็ต้องรู้สึกสลด
 หดหู่เพิ่มขึ้นอีกเมื่อได้อ่านเรื่องสั้นชื่อ ปะคังเบซาร์ ของพนม นันทพฤษ์ เรื่องสั้นเรื่องนี้กล่าว
 ถึงหญิงสาวชาวเชียงรายที่ตัดสินใจไปทำงานทางภาคใต้ตามคำชักชวนของเพื่อนผู้เคยไปมาก่อน
 ด้วยความหวังว่าจะสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยที่ไม่ทราบว่าเป็นงาน
 อะไร เมื่อไปถึงแล้วเธอจึงทราบว่าเป็นการขายตัว และเพื่อนของเธอก็ได้เงินเป็นค่านายหน้า
 จากแม่แล้วเป็นจำนวนห้าพันบาท และในที่สุดเธอก็ต้องพบจุดจบของชีวิตอย่างง่ายดายและปราศ
 จากความเคลื่อนไหวจากฝ่ายบ้านเมือง ขอความที่ทำให้ผู้วิจัยสะเทือนใจมากที่สุดก็คือ ที่นักเขียน
 ไคกลาวว่า "แล้วเอ็งศอกหนึ่งจากบ้านขุนห้วยคนฝั่งเมืองเชียงรายถูกขยี้เกสรลง ณ เมือง
 หาดใหญ่ เหมือนกับเอ็งอีกนับพันนับหมื่นต้องมาปลิวลี้ภัยลงที่นี่"²

ผู้วิจัยได้มีโอกาสนำเรื่องราวที่ใคร่บรมมาถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ
 นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในวิชาการอ่านเชิงวิจารณ์ เราได้นำเรื่องราวทั้งสองเรื่องมา

¹ คอลัมน์ข่าวเคนในฉบับปี 2527 สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 30 ธันวาคม 2527, หน้า 18.

² พนม นันทพฤษ์ กาวที่ซึกเส้นฟ้า ชุกรวมเรื่องสั้น (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ คอกหญ้า, 2527),
 หน้า 162.

ผู้ชายประเดี๋ยวว่าทำไมจึงมีหญิงสาวจากภาคเหนือไปขายตัว และไม่เคยมอง ความสัมพันธ์ใจหรือ ถูก
ตลอดไป

นิสัยส่วนมากไม่เคยทราบเรื่องราวทำนองนี้มาก่อนจึงเกิดความประหลาดใจและความ
เศร้าสลดขึ้นอย่างมาก นิสิตผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือได้แสดงความเห็นว่า ผู้หญิงนั้นไป
ทำงานควยความสมัครใจ เขาใคองหญิงสาวในหมู่บ้านของตน ตัวเขาเองและคนในหมู่บ้านก็
รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาเป็นเรื่องของการประกอบอาชีพประเภทหนึ่งเท่านั้นเอง ¹

ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้มีโอกาสขึ้นไปใช้ชีวิตอยู่ในจังหวัดเชียงรายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และ
ได้มีโอกาสพบปะใกล้ชิดกับหญิงสาวคนหนึ่ง ซึ่งในอดีตมีอาชีพเป็นโสเภณี ผู้วิจัยพบว่าเธอผู้นั้นมีความ
รู้สึกอะไรบางอย่างแอบซ่อนอยู่ในใจ นั่นก็คือ ความรู้สึกชิงชังสังคม ความหวาดระแวงผู้คนและ
ความรู้สึกริษยาหญิงที่เธอเห็นว่ามีสภาพสังคมที่สูงกว่าตนเอง และเธอก็พยายามปกปิดคดีของ
ตนเองควย

จากนั้นเป็นต้นมา เมื่อผู้วิจัยได้เริ่มตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับว่าแทบจะทุก ๆ ส่วนของ ประเทศ
ไทย มีโสเภณี หรือหญิงที่มาจากขายตัวในรูปแบบอื่นเต็มไปหมด เมื่อผู้วิจัยตั้งคำถาม ว่า เขามาจาก
ไหนกัน มากมายอย่างนี้ ก็ได้รับคำตอบว่า มาจากภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย และ
พะเยา และการมาครั้งนี้ ทางบ้านก็ทราบดี

จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เองที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสงสัยว่า เหตุใดดินแดนทางภาคเหนือ
ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เป็นดินแดนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันน่าภูมิใจ
จึงมีเส้นทางของผู้คนที่ดิ่งลงไปสู่ความหายนะเช่นนั้น จึงนำที่จะมาศึกษาว่าผู้หญิงชาวชนบท
ในจังหวัดเชียงราย ที่มีการศึกษต่ำกว่าระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีทัศนคติเช่นไร
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชาวชนบทจังหวัดเชียงรายโดยทั่วไป รวมทั้ง
ทั้งศึกษาความคิอ่าน ทัศนคติในการดำเนินชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อวิเคราะห์ถึง
ความสัมพันธ์ในครอบครัว และเพื่อเข้าใจทัศนคติของเขาที่มีต่ออาชีพขายตัวและอาชีพที่ต้องใช้

1: ชัยวัฒน์ มีเปี่ยม ภูมิลำเนาเดิมอยู่ จังหวัดลำปาง

รายงาน

ส่วนขอบเขตของการวิจัยนั้น ศึกษาประชากรในชนบททุก ๆ อำเภอ ในทุก ๆ คำนวณ
งศึกษาทัศนคติของผู้หญิงที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาตอนปลาย และที่มีการศึกษาจบชั้น
ประถมศึกษาตอนปลายควย เพราะแต่เดิมนั้นผู้วิจัยทราบว่า ผู้หญิงที่ไปขายตัวนั้นเรียนหนังสือไม่
เป็นชั้นประถมปีที่หกเสียเป็นส่วนใหญ่ เมื่อใดคนควาไปแล้วจึงทราบว่า ผู้หญิงที่เรียนจบชั้น ป. 6
แล้วก็ไปเป็นโสเภณีกันมากเช่นกัน

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้คนควาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ใช้วิธีวางโครงการแบบลึก (Depth Project)
เป็นการเก็บข้อมูลอย่างเข้มข้น โดยวิธีการศึกษาชุมชน (Community study) ขอบเขต
การรวบรวมข้อมูลนั้น รวบรวมจากอำเภอเขตแห่งเดียว วัฒนธรรมเดียว ก่อนจะออกปฏิบัติ
นสนาม ได้ศึกษาวิจัยเอกสารที่มีอยู่ก่อน และได้หาความรู้เกี่ยวกับประชาชนที่จะเข้าไปเกี่ยว
ง นอกจากนี้ได้ติดต่อกับบุคคลที่จะช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการที่จะเข้าไปอยู่
ชุมชนนั้น และเตรียมอุปกรณ์บันทึกเสียง เพื่อนำไปบันทึกการสัมภาษณ์

การหาข้อมูล ใช้ทั้งการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และมักจะ
ใช้การถามแบบคนกันเอง เนื่องจากทำให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากกว่าการสอบถาม
ข้อมูลที่ได้มีทั้งจากคนจังหวัดเชียงรายและคนจากจังหวัดอื่นที่ได้ไปทำงานอยู่ใน จังหวัดเชียงราย
ในเวลาตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป อนึ่งความคิดเห็นที่ได้จากคนภาคอื่นนับว่ามีความสำคัญและมีประโยชน์
มาก เพราะทำให้มองเห็นลักษณะต่าง ๆ ของคนจังหวัดเชียงรายได้กว้างขึ้น ในการศึกษา
ะเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ไปพักอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงรายหลายครั้ง ครั้งละเป็นเวลา
ต่ำกว่า 15 วัน บางครั้งไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เช่นหมู่บ้านป่าแคด อ.แม่สรวย หรือไปอยู่
วัด เช่นวัดถ้ำผาจอม อ.แม่สาย และบางครั้งก็ไปเช่าหอพักอยู่ในตัวเมือง และออกเก็บ
มูลตามหมู่บ้าน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้มีโอกาสที่ได้ไปใช้ชีวิตอยู่ในภาคอีสานในช่วงหนึ่ง คือ

ลไปอยู่ที่ อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย และ อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร จึงทำให้ได้มอง
ระเค้นต่าง ๆ ไต่กว้างและลึกขึ้น

อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเขียงรายที่ผู้วิจัยได้ไปศึกษามี อ.เมือง อ.แม่จัน อ.แม่
ถวย อ.เซียงแสน อ.เวียงชัย อ.เวียงป่าเป้าและอ.แม่สาย

ะโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้จะเน้นแนวคิด ในการปรับปรุง หลักสูตรชั้นประถมศึกษา ในแง่ที่จะ
ปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ๆ และเพิ่มการศึกษาแก่กลุ่มการงานและพื้นฐาน
ชีพเพื่อให้ผู้ที่เรียนจบการศึกษาภาคบังคับไปแล้วมีงานทำ นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้อาจมีส่วนกระ
ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบด้านสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนกฎหมายของบ้านเมืองได้เพิ่มม
งมากขึ้น และเพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาพิเศษ อันเป็นปัญหาที่ควรพิจารณาอย่างรีบด่วนอีกด้วย

ค่านิยมและวิถีชีวิตของสตรีในชนบทจังหวัดเชียงราย

ความหมายของคำว่าค่านิยม

ดร.ไพฑูริย์ เครือแก้ว ให้ความหมายว่า ค่านิยมคือวิธีการจัดรูปความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตนของคนในสังคม¹

ดร.พัทยา สายหนู ให้ความหมายว่า ค่านิยมหมายถึงสิ่งที่นิยมยึดถือประจำใจที่ช่วยเสริมใจในการเลือก.... ตราบใดที่มนุษย์ต้องเลือกตัดสินใจในการกระทำอยู่ มนุษย์จะต้องอาศัยค่าประจำตัวเป็นเครื่องกำหนด แม้สิ่งที่ทำจนเคยชินเป็นนิสัย²

ดร. กอ สวัสดิ์พาณิชย์ ให้ความหมายว่า ค่านิยมหมายถึงความคิด พฤติกรรมและอื่นที่คนในสังคมใดสังคมหนึ่งเห็นว่ามีคุณค่าจึงยอมรับมาปฏิบัติตาม และห่วงแทนไว้ระยะหนึ่ง นิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและความคิดเห็นของคนในสังคม³

ไพฑูริย์ เครือแก้ว ลักษณะสังคมไทยและการพัฒนาชุมชน (กรุงเทพฯ: รพ. การพิมพ์ ก๊อ , 2506) อ่างใน อุดลย ันประยูร สังคมวิทยาชนบทและเมือง (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเนสโตร , 2523), หน้า 77.

พัทยา สายหนู โลกสมมุติ (กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม 2516) อ่างใน อุดลย ันประยูร, เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

กอ สวัสดิ์พาณิชย์ (วิทยุรณกับค่านิยมและระบบศีลธรรม . ความนารูเกี่ยวกับการศึกษากรม ญศึกษา, กระทรวง) อ่างใน อุดลย, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญขั้นมูลฐานในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลเพราะ พฤติกรรมของบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะค่านิยมที่เขามีอยู่¹

ค่านิยมในสังคมไทยที่เห็นได้เด่นชัด คือ ค่านิยมในเรื่องความร่ำรวย ค่านิยมเรื่องเจ้านายและข้าราชการ ค่านิยมเรื่องการทำบุญ ค่านิยมเรื่องความสนุกสนาน ค่านิยมเรื่องความเป็นอิสระ²

เมื่อศึกษาเรื่องค่านิยมของชาวชนบท จำเป็นที่จะต้องศึกษาคติชาวบ้าน (Folklore) ควบคู่กันไปด้วยเพราะการศึกษาคติชาวบ้านเป็นการศึกษาวิถีชีวิต และจิตใจของชาวบ้าน ทำให้ทราบถึงลักษณะเด่น ๆ ของวัฒนธรรมในชุมชน

เมื่อศึกษาจากคติชาวบ้าน ค่านิยมของชาวชนบทเชียงราย (รวมทั้งชาวเหนือทั่วไป) มีปรากฏชัดเจนที่สุด คือ โศกคำพังเพยที่กล่าวว่า " ตุกบ่ไดกิน บ่มีไผเอาไฟส่องทอง ตุกบ่มีทองมีหยองบ่มีน้องดูแควน " ซึ่งมีความหมายว่า ความทุกข์ที่ยากจน จนแม้ไม่มีอะไรจะกินก็ยังมีใครทราบเพราะไม่มีใครจะเอาไฟไปส่องดูในทองใด แต่ความทุกข์ที่ยากจนไม่มีเครื่องประดับติดตัวนั้นมีมากกว่าถือเป็นเรื่องร้ายแรงกว่า เพราะญาติพี่น้องจะดูถูกดูแคลนได้

เพราะฉะนั้นเขาจึงพยายามแข่งขันกันในเรื่องการแต่งเนื้อแต่งตัวโดยเฉพาะหญิงสาว เมวอาหารการกินจะออกอยากสักเพียงไหนก็ขំสนใจ นอกจากเรื่องการแต่งตัวก็เป็นการจัดแต่งงานเรือนถ้าเขามีเงินพอก็จะปลุกบ้านให้ดูใหญ่โตแข็งแรง ในชนบทภาคเหนือนี้ คนที่มีฐานะยากจนก็จะสร้างที่อยู่อาศัย ลักษณะเป็นกระท่อมทึบ เป็นเรือนเครื่องผูก คือมุงหญ้าคา และใช้ฟากเป็นพื้น แต่ถามีเงินจะเปลี่ยนเป็นเรือนฝากระดาน

1 ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ , สังคมวิทยาชนบท (กรุงเทพฯ : รพ.คุรุสภา , 2515), หน้า 39.

2 อคูล วิเชียรเจริญ, ค่านิยมของสังคมไทย (วารสารธรรมศาสตร์ มิถุนายน-ตุลาคม กรุงเทพฯ:รพ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2515), หน้า 79.

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจัดที่รับแขก เขาก็มีโต๊ะเก้าอี้ชุดรับแขกแบบสังคม
 มอง ก็เห็นทุกบ้านเท่าที่ผู้วิจัยได้พบมา แมวบางบ้านจะดูไม่จำเป็นและไม่เข้ากับรูปแบบของบ้านเลย
 ก็ตาม มีผู้ใหญ่ขอมูลหนึ่งรัง เป็นคนภาคอื่นและมาทำงานที่จังหวัดนี้มากกว่า 15 ปี บอกว่าแม่ชาวไร
 าวนาที่ยากจนก็ยังซื้อชุดรับแขกด้วยวิธีการกู้เงินจากแขก ที่ตลาดขายพืชผักที่เกษตรกรจะเดินทาง
 ขามาทุกวันนี้ แต่ละวันจะมีแขกมาเก็บเงินโดยโซฮยามโบโต ๆ และต้องโซฮยามถึง 2-3 โย

เป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะที่ทางภาคอีสานจะไม่นิยมความฟุ้งเฟ้อหรูหรา ตามบ้านคน
 มจะพอมีฐานะ ก็มักจะต้อนรับผู้มาเยือนด้วยการปูเสื่อ และถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันว่าเขาจะ
 ห้เกียรติแขกด้วยการปูเสื่อต้อนรับ

การมีชุดรับแขกนับเป็นการแสดงความหรูหรา และแสดงถึงความเป็นคนในเมือง เขา
 งพยายามเสาะแสวงหาผม แม้จะต้องใช้ระบบเงินกู้ก็ตามที่ ทั้ง ๆ ที่การต้อนรับแขกน่าจะใช้การ
 เสื่อตามแบบไทยแต่โบราณก็ได้ ทั้งเสื่อก็ราคาถูกและบางบ้านอาจสานได้เองด้วย ความจริงใน
 ูกก็ปรากฏว่าในขณะที่ห้องรับแขกจะจัดอย่างสวยงามและแสดงความมั่งคั่ง ห้องนอนจะถูกละเลย
 ยลงมากถ้ามีโอกาสเข้าไปดูในห้องนอนจะพบลักษณะที่เรียกว่าคูไม้ได้ ไม่มีความเป็นระเบียบ
 รียบร้อย และเครื่องนอนที่จำเป็นก็มีไม่พอทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากสำหรับภูมิอากาศเช่น

สิ่งแรกที่หญิงสาวที่ไปขายตัวทางใต้จะทำ คือ ส่งเงินกลับมาให้ทางบ้านไถ่มา ชำระ
 นี้สินเรียบร้อยแล้วก็ปลุกบานหลังใหม่อย่างสวยงาม ในหมู่บ้านหลาย ๆ หมู่บ้านที่ผู้วิจัยได้พบ
 ้นนั้น มีบ้านกระท่อมที่ขึงตุกร้อและมีบ้านฝากระดานปลุกขึ้นแทน ผู้นำทางใต้บอกว่า นั่นเกิด
 ากน้ำพัดน้ำแรงของลูกสาวหลานสาวที่ไปขายตัว

สังเกตการณ์	บ้านใน	อ.แม่สาบ	ม.ค.	2528
		อ.เวียงป่าเป้า	ก.พ.	2529
		อ.แม่จัน	มี.ค.	2529
		อ.สว่างแดนดิน	ก.ค.	2529

มีข้อน่าสังเกตุอยู่ประการหนึ่งคือ ความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างคนภาคเหนือ กับภาคอีสานมีชาวอีสานครอบครัวหนึ่งซึ่งอพยพมาจากจังหวัดอุดรธานี เมื่อปี 2508 1 มาซื้อที่ทำ ไร่ทำนา และใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตามสมควรแก่สภาพ ชาวอุดรธานีนั้นได้ตั้งข้อสังเกตุกับผู จัยว่า ในหมู่บ้านของตนมีเด็กสาวไปขายตัวกันมากมาย เพราะทางบ้านและตัวผู้หญิงเองต้องการ ได้รับความยกย่องและคิดว่าการทำงานได้เงินควมวิธีนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะเป็นงานที่สบายและสามารถจะ หารายได้ช่ยขาดเร็ว ในขณะที่ตัวเขาเองก็อยู่ในสภาพที่ลำบากยากจนเช่นกัน แต่ทำงานแบบ หนักเอาเบาสู้ ตัวเขาเองก็ยังเคยถามพ่อแม่ของเด็กสาวเหล่านั้นว่า ทำไมจึงตั้งใจให้ลูกไปทำ ไร่พั้นไคลง ก็ได้รับคำตอบว่ามีทางใดที่จะหาเงินได้ ก็ต้องช่วยกันทำ

อนึ่งทางภาคอีสานก็มี คำพังเพยอยู่บทหนึ่งกล่าวว่ ต้องกินให้อิ่มไวก่อนแม่เสือด่าไม่มี รมใส่ก็ไม่เป็นไร เพราะสามารถไ้ฝ่าเรือนมุงบังได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่มีความแตกต่างอย่างตรง เขามกับคำพังเพยของภาคเหนือ

ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสังเกตุว่า ในสภาพที่ยากจนเหมือนกัน บนผืนดิน ไคทองฟ้าที่มี टक หรือฝนแล้งเหมือนๆ กัน บุคคลในสองลักษณะได้เผชิญปัญหาควยอาการที่แตกต่างกัน าคานิยมในคานศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี

ชาวชนบทภาคเหนือจะมีความเลื่อมใสศรัทธาคอหลักคำสอนตามพระพุทธศาสนา มาก ักสำคัญ คือความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด ชาวบ้านยินดีใช้เงินทำบุญ ทานโดยไม่กลัวความยากจน เพราะเชื่อว่าบุญทานที่ตนสะสมไว้ในชาตินี้จะเป็นปัจจัยส่งไปถึงชาติ ่าให้ได้มีความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบาย เพราะในชาติปัจจุบันต้องทุกข์ยากลำบาก นอกจากเรื่องกฎ ังกรรมแล้วเรื่องประวัติพระพุทธเจ้าก็เป็นที่รูงจูงขึ้นใจ ทั้งนี้เพราะในชนบทซึ่งเป็ชุมชนเล็ก ๆ มีวัดซึ่งเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน เป็นที่ประชุมชาวบ้าน พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ ันที่จัดงานสนุกสนานเฮฮาแม่แต่เด็ก ๆ ก็ทราบว่าพระจุฬามณี เจดีย์นั้นอยู่บนสวรรค์ เด็ก ๆ ก็ ต้องการบูชาพระจุฬามณีเจดีย์เนื้อแท้ของธรรมะนั้นเขาอาจเข้าใจได้เพียงส่วน คิดแต่เพียงว่า บุญทำทานให้มากแล้วจะได้ไปสวรรค์ จึงพยายามทุ่มเททำบุญ เพื่อไม่ให้คนอื่นทำ และเพื่อ

เครื่องสมตวธมบรรสม

วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร

ไม่ให้ใครตำหนิไควว่าเป็นคนไม่ดีไม่เลื่อมใสศาศนาควย อิทธิพลของพระพุทศศาสนาทำให้เขา เป็นคนมีจิตใจเมตตากรุณาเป็นส่วนใหญ่ และไม่ค่อยผูกพยาบาทอาฆาตใคร ถ้ามีเรื่องทะเลาะ เบาะแว้งกันก็จะยุติลงได้โดยง่าย ผู้คนทางนี้จึงมักไม่มีเรื่องโกรธเคืองกัน การทำร้ายกันก็มี ปรากฏอยู่น้อยมาก

ชาวบ้านจะให้ความสำคัญแก่การประกอบพิธีทางศาสนามากใช้กันกัน ในวันสำคัญทาง พระพุทศศาสนาเช่นวันงานตานกวยสลาก งานทอดผ้าป่า งานปอยรามและปอยหลวง งาน ยี่เป็ง จะมีคนไปทำบุญที่วัดเป็นจำนวนมาก 1

ในช่วงเข้าพรรษา จะมีคนไปวัดเพื่อฟังเทศน์ฟังธรรมและรักษาอุโบสถศีล ในจำนวน จะมีผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในอัตราส่วน 3: 2 2

นอกจากความเชื่อทางพระพุทศศาสนาแล้ว

ชาวชนบทภาคเหนือก็ยังมี ความเชื่อเรื่องผีสังเวทยมนตร์อย่างแน่นแฟ้น ซึ่งก็ได้มี

เรื่องเล่าเกี่ยวกับผีสังเวทยมนตร์ที่ชาวบ้านเล่ากันมา... (faded text)

1	สังเกตุการณที่วัดพระธาตุคอกยเวา	อ.แม่สาย	กันยายน 2528
2	วัดถ้ำนางรม	อ.แม่สาย	17 ก.ย.-2 ต.ค. 2528
	วัดเชตุพน	อ.เมือง	ชวงเข้าพรรษา ก.ค.-ตุลาคม 2528

เรื่องเล่าเกี่ยวกับผีสังเวทยมนตร์ที่ชาวบ้านเล่ากันมา... (faded text)

อิทธิพลต่อคามนิยมนและบุคลิกภาพไม่น้อยเช่นกัน¹ ในการดำเนินชีวิตนั้นจะมีการบูชาเช่นสรวงผี เช่นเมื่อจะทำนาก็จะต้องมีการเซ่นผีนาก่อนที่จะหว่านข้าวโดยปักเฉดวที่มีมคันนา เซ่นควยเหลา และอาหาร หรือเมื่อจะจับปลาเช่นปลาบึก ก็จะต้องทำพิธีเบิกผีโพงผีลวง เป็นการเซ่นเจ้าที่ และแม่ย่านางเรือ² หรือเมื่อเกิดความเจ็บไข้ไ้ป่วยขึ้นมาก็คิดว่าคงเป็นเพราะผีเป็นผู้ทำ ก็ต้องขอขมาลาโทษด้วยการเซ่นไหว้เป็นต้น

อนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและลัทธินับถือผีของชาวชนบท เชียงรายแล้วจะเห็นความขัดแย้งโค้ชัดเจน คือ ความเชื่อในกฎแห่งกรรม และหลักของศีล 5 โดยเฉพาะศีลข้อแรก คือ การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต แต่ลัทธิเชื่อผีสา่งเวทย์มนตร์ทำให้ต้อง ทำผิดศีลข้อนี้ เพราะการเซ่นสรวงผีสา่ง มักจะไม่พบนต้องใช้สิ่งมีชีวิตเซ่นสรวง ชาวบ้านจึงมีความรู้สึกขัดแย้งว่า ไม่ควรทำบาป ไม่ควรฆ่าสัตว์ตัดชีวิต แต่ระบบชีวิตที่ต้องหาใส่ปากใส่ท้อง ในแต่ละวัน ต้องจับสัตว์มาฆ่าแกงเป็นอาหาร หรือเพื่อจำหน่ายเพื่อให้ได้เงินทองมาใช้ และต้องฆจสัตว์เพื่อนำมาเซ่นสรวงเจ้าที่เจ้าทาง ชาวบ้านจึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องทำบาปทำกรรม ในความรู้สึกส่วนลึกของเขาก็มีความเกรงกลัวบาปกรรม แต่ในขณะที่เดียวกันนี้จะไม่สบายใจถ้าไม่ได้กระทำพิธีกรรมตามลัทธิเชื่อผีสา่งเวทย์มนตร์ ตามวิธีตามรอย ที่มีมาแต่เดิม

ความรู้สึกที่มีต่อ ผีจะเป็นไปในแง่หวาดกลัว แต่ความรู้สึกที่มีต่อพระจะเป็นไปในแง่เกิดความศรัทธาเชื่อมั่นว่าจะได้รับการปกป้องคุ้มครอง

1 นฤจร อิทธิจิวิธ "การสัมมนาเรื่องโลกทัศน์ของชาวดูนนา อดีต-ปัจจุบัน" ที่คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 23 เมษายน 2526 อังใน ไทยแลนด์ : คอลัมน์ สังคมและสิ่งแวดล้อม 6-12 พฤษภาคม 2526, หน้า 49.

2 ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 26 ฉบับที่ 12 เดือน กรกฎาคม 2529, หน้า 45.

วัน เดือน ปี. ๒๑ ธ.ค. ๖๕

คำนิยมเรื่องความสนุกสนานรื่นเริง

ในสังคมเกษตรกรรม ลักษณะของสังคมจะเอื้ออำนวยให้สมาชิกของสังคมใน
 ละครแวกเดียวกันมีความผูกพันและความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดแบบปฐมภูมิ (Primary
 relationship) ชาวบ้านจะมีความสามัคคีกันจะช่วยกันทำงานแม้ปัจจุบันจะมีเครื่อง
 จักร เครื่องยนต์เข้าไปช่วยผ่อนแรง แต่ลักษณะสังคมเกษตรกรรมดั้งเดิมก็ยังคงมีอยู่ เช่น
 มีการลงแขกค้ำนา เกี่ยวข้าว หมู่บ้านที่ผู้วิจัยได้ไปศึกษามา เช่น หมู่บ้านตำบลป่าออกคอนชัย
 อ. เมือง มีการลงแขกค้ำนา (แต่เวลาเกี่ยวข้าวไม่ได้ลงแขก เพราะทุกคนจะรีบทำในนา
 ของตนเองเนื่องจากเกรงจะไม่ทันฝนฟ้า) ในการทำงานหนักนี้ ความสนุกสนานรื่นเริงจะช่วย
 ให้การทำงานเป็นไปในลักษณะที่ไม่เคร่งเครียด ช่วยให้ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย

ลักษณะที่เป็นคนรักความสนุกสนานนี้จะเห็นได้ชัดเจนในเวลาที่มีงานประเพณี
 เช่น งานสงกรานต์ ทางจ. เชียงราย จะมีระยะเวลายาวนานกว่าทางภาคอื่น คือจะใช้
 เวลาประมาณ 7-10 วัน ยิ่งถ้าตามชนบทออกไปมาก ๆ จะกินเวลามากกว่านี้ ในช่วงเวลา
 นั้นทุกคนจะสนุกสนานกันเต็มที่คล้ายกับจะให้ลืมความทุกข์ยาก งานทุกงานต้องมีการเลี้ยง
 สุราแม่แต่งงานศพ ซึ่งน่าจะเป็นงานทุกขโศก แต่ก็กลายเป็นที่ชุมนุมของชาวบ้านและเป็น
 ที่ดื่มสุรา เล่นการพนัน ดังที่ผู้วิจัยพบมา ที่งานศพแห่งหนึ่งใน ต.ป่าแดด อ.แม่สรวย
 (พ.ย. 2527) และเพื่อนของผู้วิจัยที่ทำงานคลุกคลีกับชาวบ้านมาเป็นเวลานานกล่าวว่า
 งานในชนบทไม่ว่าจะเป็นงานศพหรืองานบวชก็จะมีลักษณะนี้ทั้งนั้น นอกจากนี้งานบุญอื่น ๆ
 ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัด เช่นงานทอดผ้าป่า ก็จะมีการเลี้ยงสุราด้วยเช่นกัน

คำนิยมเรื่องความสนุกสนานก่อให้เกิดคำนิยมอื่นตามมาคือ คนจะไม่ชอบ
 ทำงานหนักดังที่อาจารย์ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมไทยยกย่อง
 ความสุขสบาย¹ ดังที่จะพบได้จากสำนวนไทยว่า "ขอให้ได้เป็นเจ้าของคนนายคน, ..."

1 ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ 2519) อ้างในคำรงค์
 ฐานที บรรณาธิการ, สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เมืองต้น (กรุงเทพฯ: รพ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง),
 หน้า 112.

เกิดมาตามชอบเงินรอนทอง, อยู่บนกองเงินกองทองหรือนั่งกินนอนกิน" เป็นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่หยกของความสุสขสบายทั้งสิ้น

ค่านิยมเรื่องความกตัญญูกตเวที

คนไทยในภาคเหนือมีความยึดมั่นในพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับลัทธิความเชื่อในผีสาางเวทย์มนต์การนับถือผีบรรพบุรุษยังคงมีสืบมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้เขายังให้ความสำคัญแก่ระบบเครือญาติเป็นอย่างมากด้วยในครอบครัวหนึ่ง จึงมักจะอยู่รวมเป็นครอบครัวใหญ่ คือ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน ผู้อาวุโสที่สุดจะเป็นผู้มีสิทธิ์เสียงมากที่สุด

จากมุมมองของสตรีชาวภาคใต้อีกคนหนึ่งซึ่งมาทำงานอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ราว 15 ปี ได้ให้ข้อสังเกตว่า คนที่นั่นนั้นจะเชื่อทั้งพ่อ แม่ และรักพ่อ แม่ของตนมาก ดูเหมือนจะมากกว่าคนทางภาคใต้วัยช้า เขาจะมีความรู้สึกว่าการที่พ่อ แม่ต้องทำอะไรทำนาตากแดดตากฝน เป็นเรื่องทุกข์ยากและน่าสงสาร ดังนั้นจึงมีลูกหลายคนที่ยอมเสียสละ เติมใจไปขายตัวเพื่อนำเงินมาไถนา ชำระหนี้สินและปลูกบ้านให้พ่อ แม่และน้อง ๆ ใต้อยู่กันอย่างสุสขสบายหญิงสาวบางคนแม่จะไม่เติมใจเลยที่จะต้องไปขายตัว และมีความรังเกียจอาชีพนี้แต่ก็จำต้องยอมเมื่อพ่อ แม่ ขอร้อง ส่วนมากพ่อ แม่จะรับเงินจากนายหน้าที่มาซื้อตัวหญิงสาวถึงบ้านก่อนและนำเงินไปใช้ ลูกสาวก็จำต้องไปทำงานในชนัน

ชาวบ้านทั่วไปจะยกย่องการกระทำเช่นนี้ว่า เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีสูงและสมควรจะเป็นเยี่ยงอย่างแก่ลูกสาวบ้านอื่น

อีกประการหนึ่ง ตามความเชื่อของคนไทย ลูกชายมีโอกาสแทนคุณน้ามนได้โดยการบวช

คือคนไทยมีความเชื่อว่า ถ้ามีบุตรชายและได้บวช เมื่อมีคามารดาตายไปแล้วก็ได้เกาะชายผ้าเหลืองไปสวรรค์ ดังนั้นคนไทยจึงให้ความสำคัญแก่เด็กชายมากกว่าเด็กหญิงซึ่งจะเห็นได้โดยทั่วไปว่า พ่อ แม่มักจะส่งเสียลูกชายให้เรียนสูงกว่าลูกสาว ในขณะที่เกิดความรู้สึกว่ สำหรับลูกสาวนั้นถึงจะส่งเสียไปก็ไม่มีประโยชน์มากนักเพราะต้องไปแต่งงาน

และไปทำงานให้ทางฝ่ายครอบครัวของสามี ไม่มีโอกาสได้กลับมาตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ เพราะฉะนั้นการที่ลูกสาวชาวเชียงใหม่มีความกตัญญูสูงถึงขนาดยอมเอาตัวเข้าแลกจึงเป็นเรื่องที่คนทั่วไปยกย่องและเอาเป็นแบบอย่าง

กานิยมเรื่องความเป็นกุลสตรี

ถึงแม้จังหวัดเชียงใหม่และได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีหญิงสาวมาขายตัวมากที่สุด จังหวัดหนึ่งก็มีใช้ว่าผู้คนทางนี้จะไม่เห็นความสำคัญของการเป็นหญิงพรหมจารี แต่เหตุที่เขาต้องไปทำงานอาชีพนั้นก็ด้วยแรงผลักดันหลาย ๆ อย่างคงจะโคกถาวรไปหมดแล้ว คานิยมที่ยกย่องหญิงสาวที่ประพฤติตัวดี รู้จักรักษาพรหมจรรย์ ไม่ปล่อยเนื้อปล่อยตัวง่าย ๆ ยังคงอยู่สูง ถ้าเด็กสาวผู้ใดประพฤติตนไม่เหมาะสม ชอบเที่ยวเตร่กับผู้ชายก็จะถูกตำหนิอย่างมาก

สิ่งที่จะเป็นข้อยืนยันถึงเรื่องนี้ได้อีกอย่างหนึ่งคือ ในการแต่งงานนั้น ถ้าฝ่ายหญิงไม่มีข้อบกพร่องเสียหาย ฝ่ายชายก็จะจัดงานแต่งงานอย่างสมเกียรติ โดยจะจัดผู้ใหญ่ไปสู้อ และจ่ายค่าสินสอดให้มารดาของหญิงสาวเป็นจำนวนมากเท่าใดแล้วแต่จะตกลงกัน และจะจัดงานใหญ่โตเอิกเกริกตามลักษณะของคนในชนบท แต่ถ้าฝ่ายหญิงมีข้อบกพร่องเสียหายก็จะไม่จัดงานหรือไม่มีการสู้อแต่อาจจะไปอยู่กับด้วยกันเลย¹

นอกจากจะประพฤติตัวดี รู้จักรักษาพรหมจรรย์แล้ว ผู้หญิงก็ต้องทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือนให้สมกับเป็นกุลสตรีด้วย

กานิยมเรื่องความรักสวयรักงาม

หญิงชาวเหนือเป็นผู้ที่สนใจเรื่องความรักสวयรักงาม อาจเป็นเพราะธรรมชาติได้สร้างสิ่งนั้นให้เป็นคุณลักษณะเด่นประจำตัว จึงทำให้มีความยึดมั่นถือมั่นสิ่งนี้ คงจะเห็นได้จาก

1. พุกคุยกับชาวบาน อ.เวียงชัย 13 มีนาคม 2529 อ.เวียง 14 มีนาคม 2529.

สถิติผู้ที่มาเรียนวิชาชีพของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ส่วนใหญ่จะมุ่งเรียนวิชาเสริมสวย นอกจากนี้ ถ้าเขามีเงินก็จะนำไปซื้อเครื่องประดับมาตกแต่งร่างกายมากกว่าจะฝากธนาคาร ในขณะที่ชาวอีสานที่มาทำงานในภาคเหนือเมื่อเก็บเงินได้จะนำไปฝากธนาคาร¹

ตามหมู่บ้านที่ผู้วิจัยได้พบมา แม้เป็นเพียงหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านมีฐานะยากจน ก็ยังมีร้านเสริมสวย มีชาวบ้านมาคึกคัก และได้รับคำตอบว่า มาตัดเฉย ๆ ไม่ได้ไปงานที่ไหน และตามที่ไค้สัมภาษณ์ผู้ที่มาเรียนวิชาชีพของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ที่มาเรียนวิชาเสริมสวยไม่ได้คาดว่าจะเป็นความรู้ไปประกอบอาชีพ แต่เมื่อผู้วิจัยถามว่า เหตุใดจึงไม่ไปเรียนวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าเพราะคิดว่าน่าจะนำไปประกอบอาชีพได้มากกว่า ก็ได้รับคำตอบเพียงว่า เพราะอยากเรียนวิชาเสริมสวย²

ลักษณะที่เป็นคนรักสวยรักงามนี้ไค้สะท้อนจากเพลงกล่อมเด็กดังความว่า
ลูกสาวชาวเหนือ

ลูกเอ๋ยลูกสาว	ลูกของชาวเมืองเหนือ
ทาสีมันเป็นเนื้อ	ทำอะไรก็ไม่เป็น
หญิงสาวแต่ละหมอบ	สิ้นสิ้นก่อเป็นเกียนเซ็น
บางก็สุขบางก็คิบบ	บางก็เห็นห้องเส้น
หญิงสาวก็ไม่เป็น	หน้าชเล่นไม่อาย เอย ³

คำนิยามเรื่องความรักและความผูกพันต่อประเทศชาติ

ความรู้สึกในเรื่องนี้อาจแยกออกได้เป็นสองลักษณะ ประการแรกโดยทั่วไปนี้ คนทางนี้ก็มีความรักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความภูมิใจที่มีบุตรชายได้ไป

1 ข้อมูลจากคนภาคใต้ที่มาทำงานที่จังหวัดเชียงราย.

2 พบคุยกับผู้มาเรียนวิชาชีพของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีนาคม 2529 .

3 กุหลาบ บัลลิกะมาส, คติชาวบ้าน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, พ.ศ.2518), หน้า 14.

เป็นทหาร รับใช้ประเทศชาติ¹ แต่ในขณะที่เดียวกัน ความรู้สึกที่มีต่อระบบรัฐ หรือระบบราชการ นั้นค่อนข้างเป็นไปได้ในแง่ลบ คือจะมีความรู้สึกที่แบ่งแยกกว่าชนเป็นคนเมือง (คนภาคเหนือ) มีคนไทย (คนภาคกลาง) ซึ่งเป็นความรู้สึกในทำนองเดียวกับคนภาคอีสานที่ว่า ตนเป็นคนลาว พูดภาษาลาว มีคนไทยและเขาจะเรียกคนภาคกลางว่าคนไทย และเรียกตนเองว่า คนลาว²

เหตุที่เขาเกิดความรู้สึกสับสนนั้น ถ้าวิเคราะห์ให้ได้ว่า เป็นเพราะแต่เดิมมาคนทางเหนือใช้ชีวิตอยู่กับป่า ป่ามีความสำคัญต่อชีวิตการทำมาหากินของชาวบ้านมาก การหาเลี้ยงชีพของชาวบ้านแต่เดิมมาพึ่งป่าเพียงเพื่อโคฟอกิน³ เป็นลักษณะเศรษฐกิจแบบพอยังชีพ (พึ่งป่า โดยการเก็บของป่าและแพะหมาขาย) แม้ในสองทศวรรษที่ผ่านมา การค้ารังชีพของชาวบ้านภาคเหนือก็ยังคงมีลักษณะทำนองนี้แต่อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและระบบทุนนิยมก็มีผลทำให้นอกจากจะเข้าป่าเพื่อหาของมาประทังชีวิตแล้วก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นการตัดไม้เลื่อยไม้มาขาย เพื่อช่วยเศรษฐกิจของครอบครัว และเมื่อถึงคราวอันจั้นมากก็จะเข้าป่าเพื่อตัดไม้ ที่เห็นได้ชัดเจนเช่นป่าแห่งหนึ่งในเขต อ.แม่สรวย เป็นป่าริมถนน ภูเขาปี พ.ศ. 2526-27 ยังมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่น แต่ช่วงปี 2528 ต้นไม้ถูกชาวบ้านโค่นจนคุโล่งตา

ในศตวรรษก่อน ชาวบ้านมีความขัดแย้งกับรัฐในเรื่องความรู้สึกว่าป่าเป็นของเขา แต่รัฐก็ถือว่าเป็นของรัฐ และเขาก็เกิดความฉงนสนเท่ห์ว่า เหตุใด เขาก็จะถูกห้ามไม่ให้ตัดไม้ในขณะที่ชาวเขาผู้อยู่พามาจากที่อื่นจึงมีอภิสิทธิ์มากกว่าพวกเขา ในช่วงเวลา 40-50 ปีมานี้เองชาวบ้านดำนนาอยู่ที่นี่มาตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย มีความรู้สึกเป็นเจ้าของแผ่นดิน แต่เมื่อ

1 สังเกตการณ์อย่างไม่เป็นทางการ ชาวบ้าน อ.ซัวแก้ว อ.เมือง 10 เมษายน 2529.

2 สังเกตการณ์ คน อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร พ.ศ.-ก.ศ. 2529 .

3 สรุปลิงหล้ารวม นิพพะเนา, โลกทัศน์ของชาวลานนาศึกษาจากขอเก็บนก อ่างในไทยแลนด์ 6-12 พ.ศ. 2526 , หน้า 49 .

ทำนิติกรรมของรัฐก็ต้องถูกจับ แต่ถาเป็นชาวเขาแล้วไม่ถูกจับ นอกจากนี้รัฐยังช่วยเหลือชาวเขาอย่างมากชาวเขาสามารถสร้างตัวจนถึงรวยถึงกับมีรถปิกอัพไว้รับส่งชาวบ้านด้วยซ้ำ โดยเหตุดังกล่าวมานี้ความขัดแย้งกับรัฐจึงมีอยู่ลึก ๆ ในจิตใจของชาวบ้าน

ค่านิยมในค่านการศึกษาเล่าเรียน

เขาเห็นว่าการศึกษาที่มีความสำคัญและมีความต้องการที่จะศึกษาเล่าเรียนให้มากขึ้นกว่ารัฐจัดหาให้แต่ไม่มีโอกาส สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความยากจน เมื่อจบชั้นประถมศึกษาแล้วเมื่อจะเรียนต่อก็ต้องเข้าไปเรียนในเมือง ต้องเสียค่าเดินทางหรือต้องไปเสียเงินเช่าหอพักอยู่ในเมือง นอกเหนือไปจากค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายตามปกติซึ่งเป็นภาระหนักเกินกำลังของครอบครัวซึ่งก็มีอาชีพทำไร่นาเกือบจะทั้งหมด ดังนั้นบางคนเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้วจึงต้องอยู่บ้านเฉย ๆ บางคนอาจช่วยพ่อแม่ทำงานในไร่นา บางคนก็ไม่ได้ทำอะไรเพราะแรงงานเกิน ผู้วิจัยได้พบปะ พูดคุยกับบรรดาเด็กสาว ทุกคนต่างกล่าวว่อยากเรียนให้มากกว่า ๆ แต่ก็ต้องเจียมตัวเพราะทางบ้านยากจน

เมื่อทางศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนได้ไปเปิดสอนวิชาชีพ ก็มีเด็กสาว ๆ เดินทางมาศึกษากัน ส่วนมากมีความเห็นว่า ค่าเล่าเรียนค่อนข้างแพง กว่าตนจะเก็บรวบรวมเงินจำนวนสองร้อยบาทได้ก็ต้องใช้เวลานานแต่ก็อดทนอดออมเพื่อจะได้มีการศึกษาสูงขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พบว่า มีหญิงที่กำลังทำอาชีพเป็นหญิงบริการ (ในสถานอาบอบนวดแห่งหนึ่ง) ก็เข้ามาเรียนวิชาชีพด้วย

ค่านิยมค่านการทำงานหนัก

มีคำพังเพยกล่าวว่า "ทุกข์หนาเขาคินเขาหย้า ทุกข์ห่วยไค้เขารม" ซึ่งสะท้อนทัศนคติของคนภาคนี้ว่ามีความรู้สึกต่อ การทำงานที่ก่อให้เกิดแรงงานหนักค่อนข้างไปในแง่ลบ คำว่าทุกข์หนาเขาคินเขาหย้าก็คือ การที่ทำงานในไร่นา อยู่กับดินกับหญ้าอันเป็นความทุกข์ความลำบากอย่างเหลือเกิน เช่นเดียวกับที่ทำงานตากแดดตากฝนไม่ได้ทำงาน

ในทรม ก็คือเป็นความทุกข์เช่นกัน

ถ้าเราจะมาเปรียบเทียบปริมาณของชาวอีสานที่ว่า "เอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ดิน" นั้นก็จะเห็นความแตกต่างในน้ำเสียงได้อย่างชัดเจน คำว่า "เอาหลังสู้ฟ้า..." นั้นบ่งบอกถึงความรู้สึกอีกสิ่ง มิใช่เป็นการแสดงความทอแห้วเป็นความทุกข์ความลำบากเลย

และจากการพูดคุยกับหัวหน้าคนงานในหน่วยงานของภาครัฐบาลหลาย ๆ หน่วย ก็ทำให้ทราบว่า ในความเห็นของหัวหน้างานนั้น โดยทั่วไปคนงานที่เป็นคนภาคเหนือจะไม่ค่อยมีความอคติ และขยันขันแข็งเท่ากับคนงานที่มาจากภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคอีสาน..

ค่านิยมที่ยกย่องข้าราชการ

ค่านิยมนี้เกิดมาจากระบบเจ้าขุนมูลนายในสมัยก่อน ชาวชนบทนั้นมักจะมองว่า ข้าราชการเป็นบุคคลที่สูงส่ง เป็นผู้ที่อยู่ในระดับทางสังคมสูงกว่าพวกเขา ดังนั้นจึงมีความเกรงกลัวและเคารพนบถนอบรรคข้าราชการมาก เมื่อข้าราชการเข้าไปในหมู่บ้าน ชาวชนบทจะถือเป็นการให้เกียรติและมีการต้อนรับอย่างดีด้วยอาหารทั้ง ๆ ที่ตนเองไม่ค่อยอยากจน แต่เวลามีข้าราชการไปหา เขาจะไปหาข้าวปลาอาหารมาให้เป็นอย่างดี มีการฆ่าเป็ด ไก่ ที่เลี้ยงไว้และหลายแห่งที่ถึงกับล้มวัว เพื่อทำอาหารมาเลี้ยงข้าราชการ และนอกจากเลี้ยงด้วยสุราอาหารอย่างดีแล้ว มีปรากฏว่า หญิงสาวในหมู่บ้านก็ต้องเป็นเครื่องสังเวย ข้าราชการพวกนี้ด้วย

บทที่ 3

ในสังคมไทยในสมัยก่อน เมื่อพบว่าแม่ได้ให้กำเนิดบุตรชาย บุคคลที่อยู่ในครอบครัวจะชื่นชมยินดีมากกว่าที่จะพบว่าเป็นเด็กผู้หญิง เพราะถือว่าเด็กชายจะเป็นผู้สืบสกุลต่อไปในภายภาคหน้า แต่ในปัจจุบันนี้ในดินแดนเหนือสุดคือ จังหวัดเชียงราย ไม่เป็นเช่นนั้นอีกต่อไปแล้ว เพราะเด็กที่คลอดออกมาเป็นผู้หญิงก็จะได้รับความชื่นชมยินดีอย่างมาก บางบ้านถึงกับจุดประทัด แสดงความดีใจ อันความยินดีนั้นเนื่องมาจากที่ว่าลูกสาวจะนำเงินทองมาให้พ่อแม่ควยการชายตัวนั่นเอง

จึงนับได้ว่า ค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงในสมัยก่อนกับสมัยนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ คือ

1. ความเกี่ยวโยงของค่านิยมกับการเป็นโสเภณี
  2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเป็นโสเภณี
  3. ผลกระทบด้านอื่นจากการ มี โสเภณี
- 3.1 ความเกี่ยวโยงของค่านิยมกับการเป็นโสเภณี

".....คุณเหมือนว่าค่านิยมของคนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก การยอมรับนับถือและให้เกียรติผู้มีคุณธรรม มีวิชาความรู้แต่บังเอิญจะไม่ค่อยมีทรัพย์ มีวัตถุ กำลังจะเป็นเรื่องลาสมัยไปเสียแล้ว สังคมทุกวันนี้พุ่งความสนใจไปที่คนมีทรัพย์ คนมีวัตถุ โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรม และการได้มาซึ่งทรัพย์สินเหล่านั้นว่าไดมาอย่างไร จะสุจริต หรือทุจริตหรือไม่....."

ขอความขางตนอาจช่วยชี้แนวทางได้ว่า ทำไมผู้หญิงในจังหวัดเชียงราย จึงนิยมไปขายตัวกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังไม่อยากสรุปว่า ผู้หญิงเหล่านั้นไปขายตัวเพราะต้องการเงิน แต่อาจกล่าวได้ว่า เพราะผู้คนได้เห็นความสำคัญของวัตถุมากกว่าจิตใจ จึงทำให้มีการค้าขายผู้หญิง

¹ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ , "คอลัมน์ศิลป์วัฒนธรรม, "สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์" , 29 มีนาคม 2529 , หน้า 34.

เป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจอย่างยิ่งในเมื่อมีกฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณี แต่ปัจจุบันกลับมีโสเภณีไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งในเมืองไทยเองและในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นญี่ปุ่น เยอรมัน หรือในประเทศที่ใกล้เคียงที่สุดคือ มาเลเซีย โดยเฉพาะในมาเลเซียนั้นมีโสเภณีไทยอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะลักลอบเดินทางออกไปได้โดยง่าย ส่วนในประเทศไทยเองตามเมืองใหญ่ ๆ จะเป็นแหล่งของโสเภณี โดยเฉพาะภาคใหญ่ สุโขทัย-ลก มีหญิงสาวผิวขาวผ่อง ใบหน้ากลมแปนเดินกันเกลื่อนกลาดเต็มเมือง คู่กันง่าย ๆ มีลักษณะหน้าตาและผิวพรรณแล้วก็บอกได้ทันทีว่าไม่ใช่คนท้องถิ่นนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าขบขันที่ว่าตำรวจจะไม่ทราบว่าเขาคือใคร และมาจากที่ไหน ในชนบทในจังหวัดเชียงราย เมื่อผู้วิจัยได้ไปพูดคุยกับชาวบ้านถึงการไปทำงานที่กรุงเทพฯ ชาวบ้านจะเข้าใจความหมายเพียงอย่างเดียวว่า การไปทำงานที่กรุงเทพฯ ก็คือการไปเป็นโสเภณี และได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า สมัยนี้เขาไปโก-ลก(สุโขทัย-ลก)กันแล้ว

ในหมู่บ้านชนบทที่ยากจน ในจำนวนประมาณ 100 หลังคาเรือน จะมีเด็กสาวไปขายตัวถึง 20-30 คน ซึ่งเป็นจำนวนระดับปานกลาง เพราะฉะนั้นในตำบลหนึ่งจะมีจำนวนเท่าใด และรวมทั้งอำเภอทั้งจังหวัดแล้วเป็นเท่าใด จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า ตามรายงานว่ามีโสเภณีอยู่ในประเทศถึงแปดแสนคนนั้น เป็นจริงไต่หรือเปล่า

ผู้วิจัยได้รับคำบอกเล่าและยืนยันถึงวิธีไปขายตัวจากชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านเกี่ยวกับหญิงสาวที่ไปขายตัวว่า จะมีนายหน้าเข้าไปติดต่อดีลถึงในหมู่บ้านและจะจ่ายเงินให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของฝ่ายหญิงทันที² เด็กสาวเหล่านั้นจะมีอายุอยู่ในราว 16-18 ปี และมีจำนวนไม่น้อยที่ยังมีอายุไม่ถึง 15 ปี และยังเป็นสาวบริสุทธิ์

² ชาวบ้าน ต. ป่าแคด อ.แม่สรวย พ.ศ. 2528

ต. ป่าออกอนชัย อ. เมือง มี.ศ. 2529

อันที่จริง เมื่อโคไปสืบเสาะมา ตามของหรือตามสถานบริการทางเพศอื่น ๆ ก็มีไซจะมีแต่หญิงสาวจากภาคเหนือเท่านั้น แต่มีทั้งจากภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ แต่หญิงส่วนใหญ่จะมาจากภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัด เชียงรายและพะเยา

ประเด็นที่ว่า ทำไมปัจจุบันนี้เด็กสาวชาวชนบทเชียงรายจึงพากันยกขบวนไปขายตัว เด็กสาวเหล่านี้อายุเพียง 12-13 ปีเท่านั้น เรียนจบชั้นประถมศึกษา หรือบางคนอาจยังเรียนไม่จบแต่ก็มีความคิดอยู่ว่า ต่อไปนี้ "จะไปเมืองโต จะโคมีเสื้อผ้าสวย ๆ ใส่ โคทำงานสบาย ๆ โคเงินเยอะ ๆ" "บต้องอยู่บ้านเยี่ยะกานหนัก ๆ " หรือ "...ไปเมืองโตมันมวนดี..." เมื่อมาศึกษาในแนวมานุษยวิทยาแล้วก็อาจสรุปได้ว่า สาเหตุหนึ่งที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะเด็ก ๆ ใ้รับการหล่อหลอมจากสถาบันในวัยเด็ก

คาร์ดินอร์ (Kardiner) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงมีความเห็นว่ามีสถาบันอยู่สองสถาบันที่มีความสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์ สถาบันทั้งสองโคแก่สถาบันปฐมภูมิ (primary institution) และสถาบันทุติยภูมิ (secondary institution)² สถาบันปฐมภูมิจักมีความสำคัญเป็นอันดับแรก สถาบันดังกล่าวประกอบด้วยลักษณะวัฒนธรรมต่าง ๆ โคแก่การจักระเบียบในครอบครัว การอบรมที่โคจากคนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ระเบียบวินัยพื้นฐานที่ใช้ควบคุมพฤติกรรม การไ้หม การอดนม การดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด

1 ไทยรัฐ 17 มีนาคม 2529, หน้า 13.

2 สถาบันปฐมภูมิโคแก่ สถาบันสังคมแห่งแรกที่เด็กโคพบและเกี่ยวข้องกับโคแก่สถาบันครอบครัว ส่วนสถาบันทุติยภูมิเป็นสถาบันในสังคมที่เด็กเกี่ยวข้องกับโคภายหลังโคแก่โรงเรียน สถานที่ทำงาน สังคมภายนอก ฯลฯ และวัฒนธรรมที่ล้อมรอบอยู่รอบตัวของเขา เช่น คติชาวบ้าน ความเชื่อทางศาสนา แนวความคิดเกี่ยวกับเทพเจ้า นั้ศนคติและเทคนิควิธีในการติดต่อเกี่ยวข้องกับเทพเจ้า ฯลฯ

ดวงพันธุ์ มณีรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 151 เชียงธรรม.

คุณพฤติกรรม การให้ชม การอวดนม การดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด

เด็กที่อยู่ในสังคมเดียวกันย่อมได้รับการอบรมสั่งสอนและได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ คล้ายคลึงกัน เพราะครอบครัวที่อยู่ในสังคมเดียวกันย่อมมีแนวความคิดในการเลี้ยงดูเด็กเหมือนกัน ๆ กัน จึงอาจกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นเครื่องมือในการสร้างคนในสังคมให้มีบุคลิกภาพพื้นฐานเป็นแบบเดียวกัน บุคลิกภาพของมนุษย์เมื่อได้รับการสร้างขึ้นมาแล้วจะถูกย่ำ และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมในสังคม หรือที่เราอาจเรียกได้ว่าเป็นอิทธิพลที่เกิดจากสถาบันทุติยภูมิ ซึ่งทำให้บุคคลเดียวกันมีพฤติกรรม อุปนิสัยใจคอ และแนวความคิดคล้ายคลึงกัน เราเรียก บุคลิกภาพของคนส่วนมากในสังคมที่มีความคล้ายคลึงกันในวัฒนธรรมหนึ่ง และแตกต่างจากคนในอีกวัฒนธรรมหนึ่งว่า บุคลิกภาพพื้นฐาน บุคลิกภาพพฤติกรรมของกลุ่มคน โลกทรรศนะของกลุ่มคนหรือสังคม บุคลิกภาพของสังคมหรือนิสัยประจำชาติ.....³

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การที่เด็กจะเป็นคนมีนิสัยเช่นไรนั้น จึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้ที่เขาได้รับ

ส่วนประเด็นอีกประการหนึ่งที่โสภณมีอายุน้อยลง ๖ นั้นก็เนื่องมาจากผู้มาซื้อบริการนั่นเอง คนเหล่านี้มักมาจากประเทศอุตสาหกรรมที่ร่ำรวย พวกนี้มักมีความวิปริตทางเพศต้องการเสพหญิงโสภณที่มีอายุน้อย ๆ บางคนก็ต้องการเสพกามกับเด็ก ๆ คนพวกนี้มีเงินที่จะแสวงหาสินค้าตามความต้องการของตนเอง ฝ่ายพ่อแม่แล้วจะต้องจัดหาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า

ในสังคมแต่ละสังคมจะมีบรรทัดฐาน (Norms) ถ้าผู้ใดทำสิ่งที่ไม่ดี ผิดแปลกไปจากสังคมก็จะถูกรังเกียจและโดยเฉพาะในหมู่บ้านในชนบทนั้น การติดต่อดูสารกันเป็นไปในลักษณะที่เรียกว่า ชั้นปฐมภูมิ คือทราบข่าวคราวของกันและกันโดยการไปมาหาสู่ถึงบ้าน หรือได้รับฟังจากเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด

² ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 152.

³ ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 151-152.

เมื่อ 10 ปีก่อนนั้น การที่หญิงสาวไปขายตัว หรือการที่พ่อแม่ขายลูกสาวไปจะถูก
ตำหนิอย่างมาก แต่ในปัจจุบันนี้ไม่มีใครถูกตำหนิอีกแล้ว นับว่าเป็นบรรทัดฐานของ
สังคมชนบทจังหวัดเชียงรายได้เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง

เมื่อได้ศึกษาคติชนวิทยาโดยศึกษาวิเคราะห์จากเพลงกล่อมเด็กก็
ทำให้สรุปบุคลิกภาพบางประการของคนไทย คือ คนไทยมักทำอะไรตามใจตนเอง
ไม่ค่อยคำนึงถึงความมีระเบียบวินัยหรือความถูกต้องและนิสัยอีกประการหนึ่ง คือ
ไม่ชอบทำอะไรผิดไปจากกลุ่ม เด็กไทยจึงถูกชักจูงได้ง่ายเพราะมีนิสัยตามกลุ่ม
อยู่แล้ว

ข้อยืนยันในเรื่องนี้คือ ภาคอีสานนั้นเป็นดินแดนที่แห้งแล้ง ผู้คนยาก
จนยิ่งกว่าในภาคเหนือ แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีสาวอีสานหมอบานโดยยกขบวนกันไปขาย
ตัว หญิงสาวที่ไปทำอาชีพนั้นอาจมีอยู่บ้าง แต่ก็เป็นที่รังเกียจเหยียดหยามจาก
พี่น้องเพื่อนฝูงมาก และถึงกับถูกตัดขาดจากพ่อแม่วงศ์ตระกูล แต่สาวอีสานนั้น
จะยกขบวนกันไปเป็นคนรับใช้ตามบ้าน หรือตามร้านอาหารมากกว่า

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การที่สาวเหนือกล้าไปขายตัว ส่วนหนึ่ง
ก็เป็นเพราะมีพฤติกรรมตามกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันการที่สาวอีสานไม่ไปขายตัว
ก็เป็นเพราะมีพฤติกรรมตามกลุ่มควบเช่นกัน ลักษณะพื้นฐานที่กล่าวมานี้ได้มีส่วน
เชื่อมโยงกับค่านิยมดั้งจะใดกล่าวต่อไปนี้

ค่านิยมที่ตองการแสดงออกถึงความมั่งคั่งร่ำรวยรวมถึงการฟุ้งเฟ้อ
ยอมเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้หญิงสาวผู้นาสงสาร เหล่านั้นเดินทางไปสู่เส้นทาง
ชีวิตที่มีฉันทน์ เมื่อบ้านใดมีลูกสาวหรือหลานสาวไปมีอาชีพเป็นหญิงโสเภณี และ
ส่งเงินกลับมา เขาก็จะนำมาปลูกสร้างบ้านให้ใหญ่โตสวยงามมากที่สุดเท่าที่จะ
ทำได้ เพื่ออวดความร่ำรวย คนอื่นๆ ในหมู่บ้านเห็นเขาก็อยากจะทำตาม

¹ ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 174.

นอกจากนี้เนื่องจากในปัจจุบันได้มีไฟฟ้าเข้าไปเกือบจะทุกหมู่บ้าน เมื่อมีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านต่างก็พยายามซื้อหาสินค้าที่ใช้ไฟฟ้ามานั้นเพื่อความสะดวกสบาย และเพื่อประกวดประชันกันถึงความมั่งมี ทั้งพัดลม วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น ถึงแม่แทบจะไม่มีค่าเงินเลยก็ตาม นายหน้าค้าขายสินค้าอนึ่งก็เข้าไปมีบทบาท ชาวบ้านได้ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาตามโทรทัศน์ และตกเป็นเหยื่อของระบบวัตถุนิยมโดยไม่รู้ตัว และเมื่อความต้องการเงินมีมากเข้า ก็ไม่มีวิธีอื่นใดที่จะจ่ายและรวดเร็วเท่ากับการขายตัว บางคนอาจไปขายตัวด้วยความผิดพลาดเรื่องเงิน คือ อาจซื้อสินค้าเงินผ่อนและผ่อนไม่ทัน

นายทุนฝ่ายที่ค้าขายผู้หญิงก็ต้องการสินค้าอยู่แล้ว เพื่อนำไปป้อนให้ลูกค้าของตนเพราะนั่นหมายถึง เงินจำนวนมากมายที่จะตามมา

ลักษณะทำนองนี้มีได้มีเพียงครอบครัวหนึ่งหรือสองครอบครัว หรือเพียงหนึ่งหรือสองหมู่บ้านแต่เกิดขึ้น ทั้งชนบทภาคเหนือในจังหวัดเชียงราย และจังหวัดอื่นๆ

นับว่าเป็นเรื่องที่น่าเศร้าสลดใจจนไม่มีอะไรจะเทียบเท่าเมื่อปัจจุบันนี้ นายทุนผู้หวังกระหายสินค้าได้ไปจองสินค้า (เด็กหญิง) โดยการวางมัดจำกับพ่อแม่ ไวลวงหน้าตั้งแต่อายุ 5 ขวบ

อนึ่ง ก็มีใช้ว่าหญิงสาวทุกคนจะยินยอมที่จะไปมีอาชีพนั้น เพราะมีบ้างที่หญิงสาวได้หลบหนีจากขบวนมา ก็ถูกพ่อแม่จับไปขายอีก¹ และบางคนนั้นถูกฆ่าโดยการเผาไชยทางรถยนต์²

---

1 เรื่องราวของหญิงสาวผู้หนึ่งที่ ต. ป่าแคค อ.แม่สรวย .
 2 เรื่องราวที่ถือเป็นความลับ เหตุเกิดขึ้นที่ถนนสายหนึ่งใน จ. เชียงราย .

ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินชีวิตอยู่ในภาคอีสานอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ได้เห็นความแตกต่างระหว่างหญิงสาวทั้งสองภาคนี้ สถานที่ที่ผู้วิจัยได้ไปอยู่คือ อ. ศรีเชียงใหม่ จ. หนองคาย และ อ. สว่างแดนดิน จ. สกลนคร ในด้านชีวิตความเป็นอยู่เราทุกคนทราบดีว่าภาคอีสานนั้นแห้งแล้งและกันดารมาก ผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นรายได้หลักของประชาชนบางครั้งก็ไม่แน่นอน บางบ้านก็มีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นฝืดเคืองมากกว่าทางภาคเหนือ ภาคเหนือมีความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำมากกว่า ปัญหาการว่างงานที่คนภาคเหนือประสบอยู่ก็เป็นกรว่างงานเฉพาะฤดูกาลเท่านั้น คือ หลังจากเก็บเกี่ยวพืชผลไปแล้ว

ดังนั้น การที่มีผู้มองปัญหาการเป็นโสเภณีของสาวเหนือว่าเป็นเพราะความยากจนหรือเพราะการว่างงานก็ควรจะเป็นการสรุปที่ง่ายและผิวเผินเกินไป

ค่านิยมอีกประการหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเป็นโสเภณีคือ ทัศนคติค่านิยมต่อการทำงานที่ต้องใช้แรงงาน และค่านิยมที่รักสวยรักงาม ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 การทำงานด้านบริการทางเพศ เป็นกรที่ไม่ต้องใช้แรงงานหนัก กลับจะได้แต่งตัวสวยงาม จึงเป็นสิ่งที่เขาพอใจ เมื่อได้คุยกับหญิงสาวที่เปลี่ยนอาชีพจากสาวโรงงานมาเต้นอะโกโก้ ก็ได้รับเหตุผลว่า เป็นเพราะงานใหม่นี้สบายดี ในขณะที่หญิงสาวบางภาคที่มีความภูมิใจที่จะใช้แรงงานของตนแลกกับเงินจะรังเกียจอาชีพการขายบริการทางเพศ เพราะมีชื่อเสียงที่ค่อนข้างต่ำเพียงอย่างเดียว แต่รวมทั้งงที่ได้เงินมาโดยไม่ต้องใช้แรงงานด้วย

ความรักสวยรักงามกับการไม่ต้องการงานนั้นเป็นของคู่กัน เพราะเมื่อสวยแล้วก็ไม่ต้องอยากออกแรงให้เหน็ดเหนื่อย ถ้าต้องการตากแดดตากฝนเหงื่อโซมกายแล้วจะสวยอยู่อย่างไรได้

นอกจากนี้ค่านิยมในเรื่องความเป็นกุลสตรีก็มีส่วนทำให้ผู้หญิงบางคน ต้องไปเป็นโสเภณีด้วย กล่าวคือ การให้ความสำคัญแก่พรหมจารีของผู้หญิงเท่ากับเป็นการยกย่องให้ผู้ชายเป็นฝ่ายเหนือกว่าผู้หญิง มีผู้ชายไม่น้อยเลยที่ไปหลอกหญิงสาวชาวชนบทจังหวัดเชียงราย และควยควม. ชื่อบริสุทธิ์ทำให้เขาหลงเชื่อ

ควยเหตุผลทางรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณของหญิงสาวชาวเหนือ ตลอดจนลักษณะ
 ทาทาง และกิจกรรมยามราตรีเป็นลักษณะประจำถิ่น จึงทำให้ "สินค้า" กลายเป็น
 ที่ต้องการของตลาด ผู้ค้าจึงต้องมาเสาะแสวงหาสินค้าจากภาคนี้ โดยเฉพาะจาก
 จ. เชียงราย พะเยา และเชียงใหม่ (ภาคเหนือส่วนอื่น เช่น แพร่ น่าน
 แม่ฮ่องสอน มีน้อยกว่า)

บรรดาผู้ชายร้อยละ 99 เมื่อไปยังสถานบริการทางเพศ เขาจะ
 เรียกหาแค่มุหญิงชาวเหนือ เพียงแค่อู้อยู่โดยหญิงจากถิ่นอื่นก็จะฉีกหวัง

ผลจากเรื่องนี้เกิดความกระทบกระเทือนไปถึงค่านอื่นคือ เมื่อผู้ชาย
 ทั่วไปเคยทราบว่ามีโสเภณีส่วนใหญ่เป็นคนภาคเหนือ ก็สรุปเอาอย่างง่าย ๆ ว่า
 ผู้หญิงภาคนี้เป็นคนใจง่าย เมื่อผู้ชายมีโอกาสมาทำงานยังภาคนี้ และมามีโอกาส
 ทำความรู้จักมักคุ้นกับสาวเหนือ ควยลักษณะนิสัยดั้งเดิมของคนภาคนี้ คือ เป็นคน
 มีจิตใจโอบอ้อมอารี คอนข้างจะไว้ใจคนง่าย ทั้งสองฝ่ายก็จะสนิทสนมกันอย่าง
 รวดเร็ว มีหญิงสาวจำนวนไม่น้อยที่พลาดพลั้งไป เกิดความเสียอกเสียใจ อับอาย
 เพื่อนบ้านต้องหลบลิ้นหน้า ก็ต้องเลยตามเลยคือขายตัว

แต่ในกรณีที่ชายหนุ่มภาคอื่นไปมีเรื่องมีราวกับหญิงสาวภาคใต้หรือ
 แม่แตภาคเหนือตอนล่าง เช่น สุโขทัย เขาจะต้องรับผิดชอบ มิฉะนั้นอาจถึงตาย
 แท้ก็เนื่องมาจากคนภาคเหนือเป็นคนมีจิตใจอ่อนโยน ไม่คอยอาฆาตพยาบาทใคร
 เหตุการณ์ทำนองนี้จึงได้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า

3.2 ปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อความเป็นโสเภณี

ในช่วงเวลา 10-15 ปีที่ผ่านมา หญิงสาวชาวชนบทในจังหวัด
 เชียงรายที่ไปขายตัวได้เพิ่มจำนวนขึ้นรวดเร็วทั้งนี้จะเป็นเพราะมีปัจจัย
 อื่น ๆ เขามาประกอบควย

จากการศึกษาของกลุ่มที่ทำงานค่านสิทธิตริพบว่า ปัญหาของโสเภณี
 ในปัจจุบันมิใช่จะเกี่ยวเฉพาะทางค่านศีลธรรม กฎหมาย และค่านเศรษฐกิจของ

ประชาชนเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวโยงถึงอิทธิพลที่ฝังรากแน่นหนาสอดอยู่ทั่วประเทศ อีกด้วย¹ เพราะการค้ายาผู้หญิงนั้นทำรายได้ให้อย่างรวดเร็วและเป็นจำนวนมาก ที่เห็นง่าย ๆ ก็คือแม่แต่ตัวโสเภณีเองที่กว่าจะเหลือเงินที่ถูกหักจากแมงคา และแม่เลาและค่าใช้จ่ายส่วนตัวแล้วก็ยังมีเงินเหลือเป็นกอบเป็นกำส่งกลับบ้าน อีกด้วย บางคนมีเงินเหลือส่งกลับบ้านได้เดือนละ 4,000 - 5,000 บาท บางคนอาจส่งไ้มากกว่านี้อีก ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าตัวผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการจะได้อะไรมากสักเพียงใดจากกิจการนี้ พวกนายหน้าที่รับส่งผู้หญิงนั้นจะได้ค่าหัวประมาณ 800 - 4,000 บาท แลวแต่รูปรางหน้าตา นักเที่ยวผู้หญิงได้บอกผู้วิจัยว่า เจ้าของของ (อาจเป็นเจ้าของโรงแรมนั้น) มีเงินรายได้มากมาย ไม่ไ้มีแค่เป็นปีก็แต่มีเป็นเซ่ง ๆ ดังนั้นเมื่อมีคนแบบนี้ กิจการโสเภณีก็ย่อมจะต้องมีต่อไป เพราะโสเภณีก็คือเหยื่อของบุคคลผู้หิวกระหายเงิน คือผู้ที่ทำเงินให้แก่วกนี้ แต่เป็นที่น่าเศร้าสลดใจ เมื่อมีผู้เปิดเผยว่าในบางสถานที่นั้นเมื่อโสเภณีถูกใช้งานจนหมดสภาพแล้ว ก็ถูกฆ่าทิ้งเลย และทรายไ้ที่ยังมีความต้องการสินค้ามาป้อนกิจการ ทรานนั้น เด็กสาวชาวเหนือก็ยังต้องตกเป็นเหยื่อของคนพวกนี้ต่อไป

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความเป็นโสเภณีก็คือ การที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมแบบอุตสาหกรรม ในสังคมแบบนี้เครื่องจักร เครื่องยนต์ได้เข้าไปมีบทบาทในการทำงานแทนแรงงานคนและวัวควาย จึงก่อให้เกิดการว่างงาน พบว่าจะมีหญิงสาวบางคนไปเป็นโสเภณีเฉพาะช่วงเวลาว่างจากไร่นาเท่านั้น เมื่อถึงเวลาทำงานในไร่นาก็จะกลับมาช่วยพ่อแม่หรือครอบครัวของตน นอกจากนี้หญิงสาวบางคนถึงแม้จะไม่ได้เป็นโสเภณีเฉพาะช่วงเวลาว่างจากการทำไร่นาก็เป็นโสเภณีถาวร แต่ก็นั่นเองมาจาก

¹ "ลึกลับ" คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม มูลนิธิโกมลคีมทอง สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณ์ ราชวิทยาลัย กรุงเทพฯ, 2529.

สังคมเปลี่ยนแปลงจากเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมกล่าวคือ เมื่อเครื่องจักร เครื่องยนต์ เข้ามามีบทบาท เวลาที่เคยใช้ทำงานหรือความจำเป็นที่จะต้องดูแลวัวควายก็หมดไป ทำให้เกิดการว่างงาน จึงต้องไปหางานทำ

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ปัจจุบัน อุตสาหกรรมประเภทนี้ทำรายได้มาช้ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เฉพาะในปี 2528 มีนักท่องเที่ยวมาไทยทั้งสิ้น 2,438,270 คน ทำรายได้ประมาณ 31,000 ล้านบาท¹ รัฐบาลได้ให้ความสนับสนุนแก่อุตสาหกรรมประเภทนี้มาก เมื่อมีนักท่องเที่ยว สิ่งก็ตามมากก็คือ กิจการโรงแรม ร้านอาหาร และสถานบริการต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่จะหนีไม่พ้นก็คือกิจการขายบริการทางเพศ นักท่องเที่ยวมาข่มขืนมาเมืองไทยเพียงเพื่อหวังมาช้บริการทางเพศเท่านั้น บุคคลเหล่านี้มาจากทุกประเทศ อุตสาหกรรมที่ร่ำรวยจึงมีเงินที่จะมาช้บริการได้ มีการจัดเซ็กส์ทัวร์ มาประเทศทางตะวันออกโดยเฉพาะไทยและฟิลิปปินส์คั้งที่มีหญิงสาวชาวเยอรมันสองคนทำงานคานคอตานการท่องเที่ยวทางเพศได้กล่าวไว้² ชื่อเสียงของโสเภณีไทยเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไป และเป็นที่รู้กันว่า โสเภณีไทยกลายเป็นสาขาหนึ่งที่ขาดไม่ไคของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย³

¹ ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ, ยุโรป ตลาดสำคัญท่องเที่ยวของไทย, อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 26 ฉบับที่ 12 เดือนกรกฎาคม 2529, หน้า 7.

² ไทยรัฐ 6 มีนาคม 2529, หน้า 13.

³ พรชัย วีระณรงค์ คอลัมน์ปกิณกะ, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

2 ธ.ค. 2527, หน้า 41 - 42.

3.3 ผลกระทบด้านอื่นจากการมีโลเกน

ถึงแม้โลเกนไทยจะทำรายได้ให้ประเทศเป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาทก็ตาม แต่ผลเสียที่จะเกิดตามมานั้นย่อมมีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และไม่อาจใช้เงินตราเข้าวัดถึงความเสียหายได้

ด้านการศึกษา หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาปี 2521 มุ่งพัฒนาชีวิตของนักเรียนเพื่อการศึกษาการดำรงชีวิตที่สงบสุข เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ เมื่อเรียนจบแล้วให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้แต่การผลักดันปรากฏว่า เด็กสาวในชนบทจังหวัดเชียงราย เรียนจนจบประถมศึกษาแล้วพากันไปขายตัว ก็นับได้ว่า การศึกษาในเรื่องนี้ล้มเหลว

นอกจากนี้บรรดาพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็ก ๆ หรือตัวเด็ก ๆ เอง ก็รู้สึกว่าจะไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าใดนัก เพราะเรียนไปแล้วก็ไม่เห็นจะได้ประโยชน์อะไร นายหนามบางรายไปจองตัวเด็กสาวตั้งแต่มัธยมชั้นประถมอยู่ควย เมื่อผู้หญิงไปขายตัวแล้ว ช่วงที่ใช้ชีวิตอยู่ในช่องก็อาจลืมหนังสือเพราะไม่มีโอกาสฝึกฝนหรือถ้ายังเรียนไม่จบชั้นประถมก็ไม่มีโอกาสเรียนต่อ เท่าที่ทราบมานั้นมีโลเกนที่อ่านเขียนไม่ได้อยู่เป็นจำนวนมาก

กรมการศึกษานอกโรงเรียนที่เป็นหน่วยงานที่ช่วยให้คนรหนังสือก็ทำได้เฉพาะคนทั่วไปเท่านั้น ผู้หญิงที่เป็นโลเกนหมดโอกาสที่จะใคร่เรียน เมื่อมีการประกาศเขตปลอดคนไม่รู้หนังสือนั้นไม่ใคร่รวมผู้มีชีวิตอยู่ในช่องควย

มีนักทองเที่ยวบางคนเล่าให้ผวจัยฟังว่า โลเกนบางคนนั้นนำเวทนายีนักเพราะแม่แต่ตัวเลขก็ยังอ่านไม่ออก เพราะฉะนั้นจึงไม่ทราบว่าจำนวนครั้งที่ทำงานได้นั้นเป็นเท่าไร แล้วแต่เจ้าของช่องจะเขียนให้

หลักการอีกประการหนึ่งของหลักสูตรประถมศึกษา คือให้นักเรียนเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีมีความซาบซึ้งในวัฒนธรรมไทย แต่เมื่อกำลังสำคัญของชาติในอนาคตได้กระทำสิ่งซึ่งทำลายขนบประเพณีและวัฒนธรรม เช่นนี้ก็นับว่า การศึกษาโคลมเหลวโดยสิ้นเชิง

กานวัฒนธรรม

ในค่านี้นับว่าโสเภณีได้ทำความกระหมกกระเทือนให้แก่วัฒนธรรมของชาติอย่างใหญ่หลวงไม่เพียงแต่ทำความกระหมกกระเทือนให้แก่วัฒนธรรมของท้องถิ่นเพียงเท่านั้น เมื่อชาวต่างประเทศเคยถึงเมืองไทยก็มักจะเคยถึงโสเภณีไทยควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้เมื่อมาพิจารณาถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านของบ้านเกิดเมืองนอนของหญิงโสเภณีเอง ก็เรียกได้ว่ามีปรากฏการณ์ใหม่เกิดขึ้น คือ ตามปกตินั้นชาวเหนือเป็นผู้ที่ยึดถือคติบูชาผีสามางเวทย์มนต์ แต่กลับไม่กลัวจะผีผี ซึ่งแต่เดิมคำว่า "ผีผี" นี้คือ การที่มีชายหนุ่มไปถูกเนื้อตองตัวฝ่ายหญิง และจะต้องมีการขอขมากัน แต่ปัจจุบันลูกสาวหลานสาวไปเป็นเครื่องบำบัดความตองการทางเพศของผู้ชายกลับไม่เกรงว่าจะผีผี ในขณะที่เดียวกันสังคมชนบทเคยให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ แต่ขณะนี้คำพูดคำเตือนของผู้สูงอายุก็กลับไม่มีความหมาย ผู้วิจัยได้พบปะพูดคุยกับหญิงชราคนหนึ่ง ที่วัดพระเจลาดานทอง อ. เชียงแสน คุณยายพบกับผู้วิจัยว่า หม่อมสาวสมัยนี้เปลี่ยนไปมาก ไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่เห็นความสำคัญของคำพูดคำเตือนของผู้ใหญ่เลย

ในค่านตัวของหญิงเอง ในสังคม ที่ถือผู้ชายเป็นหลักสำคัญนี้ ฝ่ายหญิงก็ต้องทำงานช่วยเหลือสามีควยเช่นกัน ดังที่มีภาพสะท้อนจากเพลงกล่อมเด็กของภาคเหนือว่า

อ้ออ้อจจา

อ้ออ้อจจา

ไปเก็บมะสาโนใส่ซามาแขวน
นอนอย่าไใหอนแม่ไปโรบมา
นอนจาศี้คิตักัน
อ้ออ้อออน

หลับสองตาแม่ไปน่านอกบ้าน
ไปเก็บมะเหนใส่ซามาตอน
หอนองหลับสองตา
หลับเมื่อวันนอนอย่าใหอน
หอลับเสียเตอะนาย

นอกจากการทำงานในไรนา หญิงชาวเหนือก็ยังทำหน้าที่เป็นแม่บ้านหุงหาอาหารประจำวันรวมถึงการเก็บถนอมอาหาร เช่น ทำปลาร้า ปลาเค็ม

1 วาสนา เกตุภาค, คติชาวบ้าน (กรุงเทพฯ บริษัทสหยามพัฒนาจำกัด, 2521), หน้า 123 .

และการปันฝ่าย ทอดผ้าเพื่อทำผ้านวมไว้ใช้ในฤดูหนาว แต่เมื่อหญิงสาวส่วนใหญ่ไปเป็นโสเภณี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งไปตั้งเตาขายยังน้อย เมื่อเธอเลิกอาชีพนั้นกลับมาอยู่ ณ หีบมานของตนตามเดิม ช่วงเวลาที่เคยเป็นโสเภณีย่อมทำให้เธอเกิดความรู้สึกเคยชินที่จะไม่ต้องทำงานทำการอะไร มีหน้าที่เพียงแต่งตัวออกมารับแขก คั่งนั้นเมื่อกลับมาอยู่บ้านตามเดิม ก็ยอมไม่อาจที่จะทำงานในไร่นา และทำหน้าที่แม่บ้านได้ก็ เพราะการทำงานนาน ไม่วาจะเป็นการทำอาหาร หรือปันฝ่าย ทอดผ้า จำเป็นจะต้องใช้ความชำนาญ งานจึงจะไคผลดี ผู้ให้ขอมูลข้อหนึ่งได้บอกแก่ผู้วิจัยว่า เขาได้พบเห็นมาราวผู้หญิงที่เคยเป็นโสเภณีเมื่อกลับมาแต่งงานอยู่กับใครก็ตามก็จะอยู่กันไม่ยัด ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการทำงานที่แม่บ้านไม่ได้ก็ ย่อมจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชีวิตการแต่งงานล้มเหลว

ความเปลี่ยนแปลงทางค่านอื่นๆ ที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือ ระบบสังคมในสังคมไทยโดยเฉพาะในชนบท ผู้ชายจะมีอำนาจเหนือผู้หญิง เพราะผู้ชายเป็นฝ่ายทำงานหนักทำมาหาเลี้ยงครอบครัวอิทธิพลของการ เป็นโสเภณีทำให้สิ่งนี้เปลี่ยนแปลงคือ ฝ่ายมีเงินเป็นฝ่ายหญิงมีโสเภณีจำนวนไม่น้อยที่มีสามีอยู่แล้ว และฝ่ายสามีก็ยินดีที่ภรรยาของตนจะไปหาเงินตนเองนั้นก็นอนรออยู่ที่บ้าน

ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็คงจะเปลี่ยนแปลงไปคล้ายเช่นกัน คือครอบครัวไทยมักอยู่รวมกันทั้งพ่อแม่ลูก และป้าตายาย คนเฒ่าคนแก่ก็นิยมจะต้องเกิดความรู้สึกขัดแย้งอย่างแน่นอนที่เห็นลูกสาวหลานสาวของตนไปมีอาชีพนี้ถึงแม้จะยอมรับไม่ได้แต่ในความเป็นจริง สิ่งนั้นก็เกิดขึ้นและจะดำรงอยู่ต่อไป

ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมค่านอื่นๆ ก็คือ ลักษณะของที่อยู่อาศัยในชนบทภาคเหนือจะนิยมปลูกสร้างบ้านเรือนมีลักษณะเป็นเรือนเครื่องผูก คือเป็นกระท่อมทึบ ไข่มไผ่เป็นฝาพื้นหลังคามุงด้วยหญ้าคา หรือใบตอง หิ้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการหาวัสดุ นอกจากเรือนเครื่องผูกก็เป็นเรือนเครื่องสับ คือเรือนที่ปลูกสร้างด้วยไม้แกน ซึ่งทางภาคเหนือจะมีการปลูกสร้างด้วยลักษณะที่ต่างกับเรือนสับภาคอื่นๆ คือ จะปลูกเป็นเรือนยกพื้นไต่ถุนสูง ทำเป็นเรือนแปด

มีสองหลังปลูกขนานกัน และที่หน้าเรือนจะปลูกเสาขึ้นมาจากพื้นดิน ปลูกเป็นร้าน สำหรับตั้งหม้อดินเผา หรือคนโทใส่น้ำดื่ม เครื่องมุงหลังคานิยมใช้กระเบื้องดินเผา มิฉะนั้นก็เป็นแผ่นไม้สักทำเป็นแผ่นมุงหลังคา ลักษณะบ้านทางจังหวัดเชียงราย นับว่ามีความงดงามด้วยศิลปะการแกะสลักตามขอบหน้าต่าง จะมีลักษณะที่เรียกว่า ลายลูกไม้ แต่ปัจจุบันนี้พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปมาก บ้านที่ปลูกสร้างขึ้นใหม่ ๆ จะมีลักษณะแบบสังคมเมือง ที่จะปลูกเป็นเรือนเครื่องฉลุหรือเรือนเครื่องสับแบบ จะไม่มีเลย(ลักษณะที่ยังพอหลงเหลือคือ การใช้หลังคา เรือนหรือฝา ทำควยวิศุกรรมชาติ หรือการใช้แผ่นไม้สักเป็นกระเบื้องมุงหลังคา จะมีแต่ตามร้านอาหาร หรือสถานที่ราชการบางแห่งเท่านั้น)แต่จะปลูกเป็นเรือนเดี่ยว มีรูปทรงไม้ไคร้รูป ทรงเรือนไทยตามแบบเดิม ไซบานเกล็ดแทนหน้าต่าง และสิ่งสำคัญที่ขาดหายไป คือไม่มีร้านไว้มอนำ บ้านที่กล่าวถึงนี้ ผู้วิจัยหมายถึง เฉพาะที่เกิดขึ้นควยนำ พักนำแรงของหญิงสาวที่ไปขายตัว ส่วนลักษณะที่เป็นเรือนเครื่องฉลุ และการ ใช้แผ่นไม้สักเป็นกระเบื้องมุงหลังคาก็ยังพอมีหลงเหลือตามสวนอาหารและสถานที่ราชการบางแห่งเท่านั้น

แต่ที่มีผลกระทบรุนแรงมากที่สุดนั้นผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นความรู้สึก นักคิดของหญิงผู้มีอาชีพเป็นโสเภณีนั่นเอง หลาย ๆ คนกล่าวว่า เขาคงไม่รู้สึก ยะไรเพราะได้เงินเป็นค่าตอบแทนมากมาย แต่ผู้วิจัยแน่ใจว่าเธอต้องรู้สึกต่ำต้อย ที่มีอาชีพเช่นนี้ มิฉะนั้น เธอคงไม่หลีกเลี่ยงที่จะกล่าวคำว่า ซอง หรือโสเภณีหรืออีก เธอเรียกสถานที่นั้นว่า "ที่ทำงาน" และการขายตัวก็คือ การ"ทำงาน" ที่ชัดเจน ก็คือ เธอต้องรู้สึกชิงชังสังคมและผู้ชายเป็นอย่างมาก อาจรวมไปถึงหญิงสาวอื่นๆ ที่มีอาชีพทั่วไปและคอนข้างคู่มือในสายตาของเธอ

ในหมู่บ้านแห่งนี้ หญิงสาวผู้เคยมีอดีตเป็นโสเภณีไ้กลับมามีชีวิตที่ขาน เค็มเธอใช้เงินทำบุญทำทานเป็นจำนวนมาก ในที่นี้อาจมีความรู้สึกกว่า ชีวิตที่ขาน มานั้นได้ทำสิ่งซึ่งเป็นบาปไว้ จึงพยายามลดความรู้สึกเป็นบาปในจิตใจลงด้วยการ ทุ่มเททำบุญทำทาน และในขณะที่เดียวกันอาจเพื่อต้องการให้เพื่อนบ้านยอมรับก็เป็นได้

3.3 ผลกระทบทางคานเศรษฐกิจ

โสเภณีย่อมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างมาก ในหมู่บ้านของตนย่อมจะมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพราะมีกระแสเงินตราไหลหมุนเวียนจากนายทุน, นักเที่ยว, ไปสู่ผู้หญิง และสู่บ้านเกิดของหญิงสาว หรือสู่ชนบท เมื่อทางบ้านได้รับเงินก็จะนำไปซื้อโชห่วยสิน อาจมีการไถนา เมื่อมีเงินเหลือก็จะปลูกบ้าน และที่ตามมาคือ สิ่งของอื่น ๆ เช่น ชุดรับแขก โทรทัศน์ พัดลม หม้อหุงข้าว ซึ่งสิ่งเหล่านี้แทบไม่มีความจำเป็นเลยสำหรับคนในชนบท แต่เป็นเพราะกระแสทุนนิยมได้เข้าไปมีอิทธิพลครอบงำจิตใจของคนในชนบทให้กลายเป็นคนฟุ้งเฟ้อ และมีความต้องการทางวัตถุอย่างมากมาย

ส่วนสถานที่ที่เป็นแหล่งค้าประเวณีก็ย่อมจะต้องมีความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจมากเช่นกัน เพราะกระแสเงินตราได้ไหลหมุนเวียนจากนักเที่ยว เจ้าของซ่อง แมงดา หญิงโสเภณี รวมไปถึงร้านอาหาร ร้านขายของ ฯลฯ

นอกจากนี้ บริเวณสถานที่ค้าประเวณีก็มักจะมีการกระทำความผิดคดีอื่น ๆ แอบแฝงมา เช่น การค้ายาเสพติด การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี เป็นต้น ค่าครองชีพบริเวณนี้จะสูงมาก เช่น ที่หาดใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งค้าประเวณีที่ขึ้นชื่อ รวมทั้งการค้ายาเสพติด สินค้าหนีภาษี และการพนัน

จากที่ได้อธิบายมาแล้ว จึงเห็นได้ชัดเจนว่า การเป็นโสเภณีมีผลกระทบต่อคานการศึกษา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจอย่างมาก

สรุปและขอเสนอแนะ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 22-25 มีความว่า "ทุกคนในฐานะสมาชิกในสังคมมีสิทธิในความมั่นคงในสังคม และได้รับสิทธิในสังคมที่จะบรรลุถึงสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอันขาดเสียมิได้ในเกียรติศักดิ์แห่งตน.....ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐาน การครองชีพอันเหมาะสมแก่สุขภาพและความผาสุกของตนและครอบครัว....."

แต่ดูเหมือนว่าชีวิตของหญิงโสเภณีจะขัดกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอย่างสิ้นเชิง

ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะมีอาชีพอะไร หรือใครจะจัดให้เขาเป็นคนระดับไหนของสังคมก็ตามแต่สิ่งที่เราทุกคนต้องตระหนักก็คือ เขาก็มีเลือดมีเนื้อ มีความรู้สึกนึกคิดเช่นเดียวกับคนทั้งหลาย

มีโซ่เพียงเพราะหญิงสาวชาวเขียงรายรักความสบายจึงยอมไปขายตัว แต่การเป็นโสเภณีนั่นเป็นระบบสังคมที่บีบคั้นไปแล้วทั้งระบบ

มีโซ่เพราะปัญหาความเศรษฐกิจที่ทำให้หญิงสาวเหล่านั้นต้องยกขบวนกันไปขายตัวในดินแดนที่ห่างไกลจากบ้านเกิดเมืองนอนของตน ต้องพลัดพ่อแม่พี่น้อง เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วหญิงสาวชาวอีสานผู้ประสบความแห้งแล้งและความยากจนมากกว่า ก็คงจะเดินทางไปประกอบอาชีพอย่างนั้นแล้วควยเช่นกัน

มีโซ่เพียงเพราะค่านิยมที่ยกย่องผู้ที่มีเงินทองคั่งที่มีคำพึงเพยว่า "มีเงินก็ว่าน่ามีคำก็ว่าป่า" หญิงสาวเหล่านี้จึงต้องรีบร้อนแสวงหาเงินทองควยการประกอบอาชีพที่น่ารังเกียจ เพราะในภาคกลางเองก็มีคำพึงเพยทำนองนี้ว่า "มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่" แต่คนภาคกลางก็รังเกียจอาชีพขายตัว

เป็นความจริงที่ว่าคนที่ร่ำรวยขึ้นมาจากความทุจริตนั้นจะตกเป็นทาสของความโลภ จะมีความอยากได้ไม่รู้จักหยุดจักหยอน ยิ่งมีมากก็ยิ่งอยากมีไ้มากขึ้นไปอีก บุคคลที่เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ธุรกิจการขายตัวในประเทศไทยเฟื่องฟูก็เป็นคนที่มีจิตใจเช่นนี้เอง เพราะการขายตัวนั้นนอกจากจะทำให้พ่อค้าโคกอบโกยเงินแล้ว ยังเกี่ยวพันไปถึงธุรกิจการกระทำผิดกฎหมาย ประการอื่นๆ เช่น การพนัน การค้ายาเสพติด และสินค้าน้ำหนักราชเป็นต้น ซึ่งล้วน

คอพระพุทธรูปสนาอย่างสูงอยู่แล้ว แต่ประการสำคัญก็คือพระกิตทองทำตัวให้เหมาะสมและเป็น
 ผู้นำทางวิญญานของชาวบ้านได้ด้วย เป็นที่ทราบกันดีว่า พระอีสานหลายรูปได้เป็นผู้นำชาวบ้าน
 ช่วยให้ชาวบ้านสร้างเนื้อสร้างตัวได้ ดังเช่น พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ และพระอาจารย์
 วัน อุตตโม ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้ไปอยู่ทางภาคอีสานก็ได้เห็นความแตกต่างในปฏิปทาของพระ
 ภิกษุภาคเหนือและภาคอีสาน ถ้าเป็นพระทางภาคเหนือจะฉันอาหารมือเย็น และไม่ออกบิณฑบาต
 ส่วนพระทางภาคอีสาน ถ้าเป็นวัดป่าจะฉันอาหารเพียงมือเดียว และถือเป็นข้อวัตรปฏิบัติว่าพระ
 จะต้องออกบิณฑบาต แม้ระยะทางจะยาวเป็นกิโลเมตร หรือฝนจะตกลงมา ทานก็ยังออกไปโปรด
 ชาวบ้าน ชาวบ้านเองก็มีความเลื่อมใสศรัทธาอย่างมากพากันออกมาเช่าแถวเพื่อตักบาตร
 แต่ในภาคเหนือที่ผู้วิจัยได้ไปเห็นมากับตาว่า ที่วัดหนึ่ง ขณะที่มีการหอมหลังคาโบสถ์ ทางวัด
 ก็เปิดสเตอริโอเสียงดังลั่น และคนในวัด(มีผ้าเหลืองอยู่ที่ร่างกาย) ก็กระโดดโลดเต้นให้เข้า
 กับจังหวะเพลง นอกจากนี้วัดทางภาคเหนือก็ยังเน้นเรื่องการก่อสร้างมาก ดังที่ท่านเจ้าคุณ
 พระโสภณคณาภรณ์ได้เคยกล่าวไว้ในหนังสือชื่อ สองสิ่งสงสัย (หน้า 156) วว.ทางจ. เชียงราย
 พะเยา มีปัญหาเรื่องนี้มาก

ขอเสนอแนะ

น่าจะได้มีการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้าและหกในโรงเรียน
 ต่างๆ ในทุกภาคของประเทศไทยว่า เมื่อเรียนจบแล้วจะไปทำอะไร และมีความหวังเกี่ยวกับ
 อนาคตอย่างไร

บรรณานุกรม

หนังสือ

- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. สังคมวิทยาชนบท. พระนคร: โรงพิมพ์ครูสภา, 2515.
- คำรงค์ จุานดี บรรณาธิการ. สังคมวิทยา-มานุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2519.
- ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. มานุษยวิทยากับการศึกษาคหิชาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- พนม นันทฤกษ์. ดาวที่ซัดเส้นฟ้า. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2527.
- ยามาซากิ โทโมโกะ. โสภณพลัดถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สันติภาพ, 2529.
- วาสนา เกตุภาค. คหิชาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: บริษัทสหสยามพัฒนาจำกัด, 2521.
- อดุลย์ ต้นประยูร. สังคมวิทยาชนบทและเมือง กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ โอเคียนสโตร์, 2523.

วารสาร

- ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ, "ยุโรป ตลาดทองเที่ยวสำคัญของไทย," อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 26 ฉบับที่ 12 กรกฎาคม 2529.
- พรชัย วีระณรงค์, "ปกิณกะ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 2 ธันวาคม 2527.
- วิบูลย์ ลีสสุวรรณ, "ศิลปวัฒนธรรม," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 29 มีนาคม 2529.
- "ชาวเคนในรอบปี" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 30 ธันวาคม 2527.
- ไทยแลนด์. 6-12 พฤษภาคม 2626.

หนังสือพิมพ์

- ไทยรัฐ. 6 มีนาคม 2529.
- ไทยรัฐ. 17 มีนาคม 2529.

1. นายวิสิทธิ์ ไวยะกา อายุ 20 ปี ราษฎรตำบลป่าออกอนชัย อ.เมือง
2. นายยุทธพงษ์ ไวยะกา อายุ 26 ปี " "
3. นายสม อายุ 55 ปี ราษฎรบ้านหัวคอย อ.เมือง
4. สตรีผู้ไม่ประสงค์ออกนาม อายุ 44 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่จ.ตรัง มาทำงานที่จ.เชียงราย 15 ปีแล้ว
5. ชายผู้ไม่ประสงค์ออกนาม อายุ 26 ปี ราษฎร อ.เวียงชัย
6. นางคำมา อายุ 31 ปี ราษฎร ต. ป่าแดด อ.แม่อาย
7. ชายผู้ไม่ประสงค์ออกนาม อายุ 36 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ จ.สุพรรณบุรี มาทำงานภาคเหนือมากกว่า 10 ปี
8. ชายผู้ไม่ประสงค์ออกนาม อายุ 31 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่จ.สุราษฎร์ธานี
9. น.ส. สุกดา อายุ 16 ปี " " "
10. นายชัยวัฒน์ มีเปี่ยม อายุ 21 ปี บ้านอยู่ จ.ลำปาง
11. ชายไม่ประสงค์ออกนาม อายุ 35 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ จ.อุตรธานี
12. นายปรีชา อายุ 24 ปี " จ.มหาสารคาม
13. น.ส. รัตนาภรณ์ อายุ 31 ปี บ้านอยู่ อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร